

رەوتى سەدر لەپاش ھەلبژاردنى ئەنجومەنى پارىزگاگان

07-01-2024

نووسەرەگان

د. ياسين تەھا

كورتە : لە دەرەوھى ئەگەرى خۆپيشاندان و گرژى، يەكئىك لە سىنارىيۆ گرىمان كراوھەكانى بەردەم رەوتى سەدر گەرانەوھى بەھىزە لە ھەلبژاردنى 2025، بەپىي ئەم سىنارىيۆيەش سەدرىيەكان دەرفەت و چانسى ئەوھيان ھەيە وەك ھىزىكى ئۆپۆزسىيۆن لىشاويك دەنگدەر بەرەو سندوقەكان بچوولئىنن و سەنگ و پىگەيان بەھىزتر بکەن و بە رىزەيەكى زياتر رکا بەرەكانيان بە جىبھئىلن.

لەپاش بەرپۆهچوونی ھەلبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاگان و راگەیانندی ئەنجامی کۆتایی، ھێندە دیکە دوورەپەڕی و بايکۆتی سەدر و رەوتەکە بۆ پرۆسەى سیاسى عێراق یەکلابووێت. ئەم ھێزە سیاسییە کۆمەڵایەتیە عەقیدەییە کە لەپاش 2003، بەردەوام زیاتر لە چارەکی جەماوەرى شیعەى لە ھەلبژاردنەکاندا لەگەڵ بوو، لە پاش چوونە دەرەوێ لە پەرلەمان لە نۆیەراستی حوزەیرانى 2022، ئیستا ھێچ نۆینەریکی لە ئەنجومەنە خۆجێییەکاندا نییە. ئەویش لەکاتیگدا کە لە دوا بەشداریکردنی ھەلبژاردن (2021)دا دەرووبەرى 900 ھەزار دەنگى لە کۆى 2 ملیۆن و 500 ھەزار دەنگى ھێزە شیعەکان بە دەستھێناوو. بەوھەش 9%ى کۆى دەنگەکانى سەرئانسەرى عێراقى لەو سالیەدا بەرپۆو کە کۆى گشتى دەنگەکان نزیكەى 10 ملیۆن دەنگدەر بوو.

لەپاش ھەلبژاردنی 18 کانونی بەکەمى 2023، لە 5ى کانونی دووھەمى 2024دا سەدر بانگەوازی بۆ نۆیژیکى جومعەى بەکۆمەڵ و یەکگرتوو لە 13 پارێزگا و قەزای سامەرا کرد، پاساوى بانگەوازیەکش سالیادی لەدايکبوونی "فاتیمە زەھرا" و یادکردنەوێ زیندووکردنەوێ مەراسیمی نۆیژى جومعە بوو لە ناو شیعەى عێراق لەلایەن محەمەد سادق سەدرى باوکی موقتەداوێ لە سالیانى نەوئەدەکان، بەلام دەرکرت ئەم چالاکییە وەك یەكەم ھەولێ سەدرییەکان بۆ نمایشی جەماوەرى بەرامبەر بە جەماوەرى ھێزەکانى چوارچۆیە شیعەى لە ھەلبژاردن تەماشای بکەیت. ھاوشیوێ قۆستەوێ جەنگى غەزە لەلایەن ئەم رەوتەوێ بۆ ھاتنە سەرئەقام و پيشاندانى گۆنپاھەلى بۆ رێبەرەکان لە رێگای رۆیشتن بەرەو سنوورەکانى ئوردن.

یەكێك لە پرسیارە سەرەكییەکانى پاش ھەلبژاردنی پارێزگاگان، پەيوەستە بە چۆنیەتى مامەلەى سەدر لەگەڵ بەلادەستى رەكابەرە شیعەکانى. لایەنەکانى چوارچۆیە شیعەى لە پاش حەمەت و پەرلەمان، ئیستا لە ئەنجومەنە خۆجێییەکانى پارێزگاگاندا لە نیو زياترن. ھەندێك لەو پارێزگایانەش لە چەشنى نەجەف و میسان، تانیستا لەژێرھەژموونی پارێزگارە سەدرییەکاندا. ھەندێك دزەپێکردنى سیاسى ئامازە بەو دەكەن كە محەمەد شیاع سوودانى داواى کردوو لە پیناوى پارێزگارى لە ئاسایش و ئوقرەبە پارێزگا شیعەییەکان، لەم خولە نۆیەدا زیاتر لە پۆستى پارێزگارێك بەریتەو بە سەدرییەکان. کۆمەلێك لە ھێزە شیعەکانى چوارچۆیەش لەسەر ئەم داواکارییە رازى بوون جگە لە مالیکی و خەزەلى كە دوو رەكابەرى سەرسەختى سەدرن، بەلام ھەندێك زانیارى دیکەى جێگە متمانە باس لەو دەكەن كە سەدرییەکان ئەم دەستپێشخەرییەیان قبوول نەکردوو، بەلكو ھاوتای شیعەکانیان ئاگادار کردووئەو بەھێچ شۆوہەك ئامادە نین بچنە ژێر مەنت و چاکیان بۆ دانانەوێ پارێزگارەکانیان، باسیان لەوھەش کردوو ئەوان كە لە دەرگاھە لە پرۆسەى سیاسى و بەشداریکردنى ھەلبژاردن چوونەتە دەرەو، ئامادە نین جارىكى دیکە لە پەنجەرەو بەگەرینەو، ھەر بەم ھۆیەشەو لارییان نیو لەوێ ھێزە شیعەکان، پارێزگارە سەدرییەکانیش ھاوشیوێ كورسییەکانى پەرلەمان بھن بۆ خۆیان. بەھۆى ئەوێ سەدر ھەموو دەرگاگانى پەيوەندى لەگەڵ دەرەوێ خۆى داخستوو و لە قۆناخى گۆشەگىرى سیاسىدا،

ھەرەھا خۆى و بازنە بەرتەسەكەشى ھێچ سیاسەتفانێك نابینن، ئەستەمە ھێچ لەم زانیارییانە پشت راست بکەرن، بەلام ئەوێ تانیستا یەکلایە، گرنكى ئەدانى سەدر بە پيشھانە سیاسییەکان و بەجیھتشتنى رەكابەرەکانیەتى لەنیو گێژاوى پرسیار و لیكدانەو و گریمانەکردن لەبارەى پلان و بەرنامەکانى داھاتوو ئەو. ئەمەش یەكێك لە كیشە بەردەوامەکانى چوارچۆیە ھاوتانەنگى شیعەکان.

ئەزموونی ھەلبژاردنی ئەنجومەنى پارێزگاگان لە کۆتایی 2023دا دەریخست كە سەدر لە ھاوبەش و بەشداری سیاسى ھێزە شیعەکانەو گۆراوێ بۆ "دژیکى جۆرى"، بەو واتایە ئامادە نیو بە پینى ریشا نەریتى و باوھەکانى پاش 2005 رەكابەرییان بکات و پرۆسەى ھەلبژاردنیان لەگەلدا جەماوەریتر بکات، ئەمەش ماھى نیگەرانى و دلەخورتییە و دەرگا بە کراوہبى دەھێلنەو بۆ ئەگەرى پەنابردن بەر رێگای دیکەى لە چەشنى خۆپیشاندان و مانگرتن یان گرزى و پیکدادان، بەتایبەت كە لە بەسەر و پارێزگا شیعەنشینەکاندا، ناو بەناو گرزى و پیکدادانى سنووردار لە نیوان سەدرییەکان و ھەندێك ھێزى شیعەدا روو دەدات.

لە دەرەوێ ئەگەرى خۆپیشاندان و گرزى، یەكێك لە سیناریۆ گریمان کراوہەکانى بەردەم رەوتى سەدر گەرانەوێ بەھێزە لە ھەلبژاردنى 2025، بەپینى ئەم سیناریۆیەش سەدرییەکان دەرفەت و چانسى ئەوہیان ھەبە وەك ھێزیکى ئۆپۆزسیۆن لیشاویك دەنگدەر بەرەو سندوقەکان بجوولینن و سەنگ و پینگەیان بەھێزتر بکەن و بە رێژەبەكى زیاتر رەكابەرەکانیان بە جیھیلن. ئەمەش بە ھۆکارى ئەوێ كە ئەوان لە ئیستا دا بە روالەت بەشیک نین لەم سیستەمى كە تووشى بايکۆت و ناپەزاییەكى بیدەنگى جەماوەرى بووئەو كە لە نزمبوونەوێ زۆرى رێژەى بەشداریکردنى ھەلبژاردندا (26%) دەردەكەوێت.

لە نیوان ھەردوو سیناریۆی پەنابردن بۆ گرزى و خۆپیشاندان، یان گەرانەوێ بۆ رەكابەرى سیاسى لە ھەلبژاردنى 2025، سەدر لە ریکخستەوێ کاروبارى نیوخۆبى رەوتەكەى نەوہستاو و لە کار بەردەوامە. لەو نیوانەشدا ریکخستنى "البنيان المرصوص" كە پرۆژەبەكى سیاسى و خزمەتگوزارى خۆى و رەوتەكەبەتى بەردەوامە لە كۆکردنەوێ ئەندامى زیاتر. لە نۆیتیرین پيشھاتیشدا پركردنەوێ فۆرمى کردوو بە ئەلیكترونى و كۆدى بايۆمەترى. ئەمەش ئامازەبە كە سەدرییەکان ھاوتەریب لەگەڵ بايکۆت و دوورکەوتنەو لە پەرلەمان و ئەنجومەنى پارێزگاگان، سەرقالى ریکخستەوێ ناوخۆبى خۆیان. لەوھەش گرنگتر ئەوہبە كە لەو ماوہبەى كە لە كیشمەكیش و دەمەقالبى سیاسى دوور بوو، سەدر بەردەوامە لە ئامۆزگارى ئایینى و ئاراستەکردنى مەزەبیانەى جەماوەرەكەى.

ئەمەش پۈكردنەۋەي بۇشايبەكى گەورەيە بۇ سەدرىيەكان كە لەپاش گۆشەگىرىي ئايەتوللا حائىرىيەۋە بەبى مەرجەى تەقلىد ماونەتەۋە. ئەگەر لەم گۆشە گىرىيە سىياسىيەشدا سەدر پىگە و پلە ئاينىيەكەى خۆى بەرز بكتەۋە يان بە ھەر رىگايەك چارەسەرى بۇشايبى شەرعىتە مەزھەبىي سەركردايەتى رەوتەكەى بكت، ئەۋا دەشئ ۋەك براۋەى گەورە تەماشىا بكرىت، چۈنكە سەرمایە و بنكەى گەورە و سەرەكىي سەدر كايە ئايىنى و سەرمایە مەزھەبىيەكەيەتى و دەسكەۋتە سىياسىيەكانىشى ھەر بەرەنجامى ئەۋەن. ھەركات يەكەمىانى بەھىز كرىد، ئەۋە دوۋەم لە ھوكمى مسۆگەردايە چۈنكە سەدر خاۋەن دەنگدەرى نەگۆر و گۆپرايەلە و ھەر كات بىەۋىت دەتوانىت بىتتە خاۋەنى فراكسىۋنى بەھىز و بەم ھۆبەشەۋە، بە ئاسانى پشك و پىگەى سىياسى ھاۋتا لەگەل سەنگ و كارىگەرىيە مەزھەبىيەكەى مسۆگەر دەكات.